

Q&A

PFAS-bloedonderzoek

Inhoudsopgave

1. Vragen rond de aanmeldprocedure.....	2
1. Wie kan zich aanmelden voor het PFAS-bloedonderzoek?	
2. Hoe meld ik me aan voor het bloedonderzoek?	
3. Ik heb me al een tijd geleden aangemeld, maar heb nog steeds geen uitnodiging ontvangen. Hoe komt dit?	
4. Kan ik me nog aanmelden voor het bloedonderzoek?	
5. Kan ik ook deelnemen aan het bloedonderzoek zonder de vragenlijst of het toestemmingsformulier in te vullen?	
6. Waarom moet ik een vragenlijst invullen?	
7. Kan ik kiezen op welke locatie mijn bloedafname zal doorgaan?	
8. Is deelname aan het bloedonderzoek gratis?	
9. Kan ik nog deelnemen als ik ook al aan de eerste bloedstudie of de jongerenstudie heb deelgenomen?	
10. Ik heb een tijd binnen de 5km-radius van de 3M-site in Zwijndrecht gewoond, maar ik ben inmiddels verhuisd. Kan ik dan deelnemen aan dit bloedonderzoek?	
11. Ik werk, maar woon niet binnen de radius de 3M-site. Kan ik dan deelnemen aan dit bloedonderzoek?	
12. Wat als ik aan de grens van de 5km-radius woon?	
13. Waarom werd er gekozen voor de radius van 5 km rondom de 3M-site voor het bloedonderzoek?	
14. Ik krijg de foutmelding 'rijksregister reeds in gebruik' bij het aanmelden. Wat nu?	
2. Wat moet je weten over PFAS?.....	6
1. Wat zijn PFAS?	
2. Wat is het effect van PFAS op het menselijk lichaam?	
3. Waarom wordt er getest op PFAS?	
3. Veelgestelde vragen.....	6
1. Wanneer kom ik aan de beurt?	
2. Ik heb mijn bloed eerder al laten analyseren op PFAS en nu is mijn resultaat verschillend. Hoe kan dat?	
3. Kan mijn ziekte gelinkt worden aan mijn hoge PFAS-waarden?	

1. Vragen rond de aanmeldprocedure

1) Wie kan zich aanmelden voor het PFAS-bloedonderzoek?

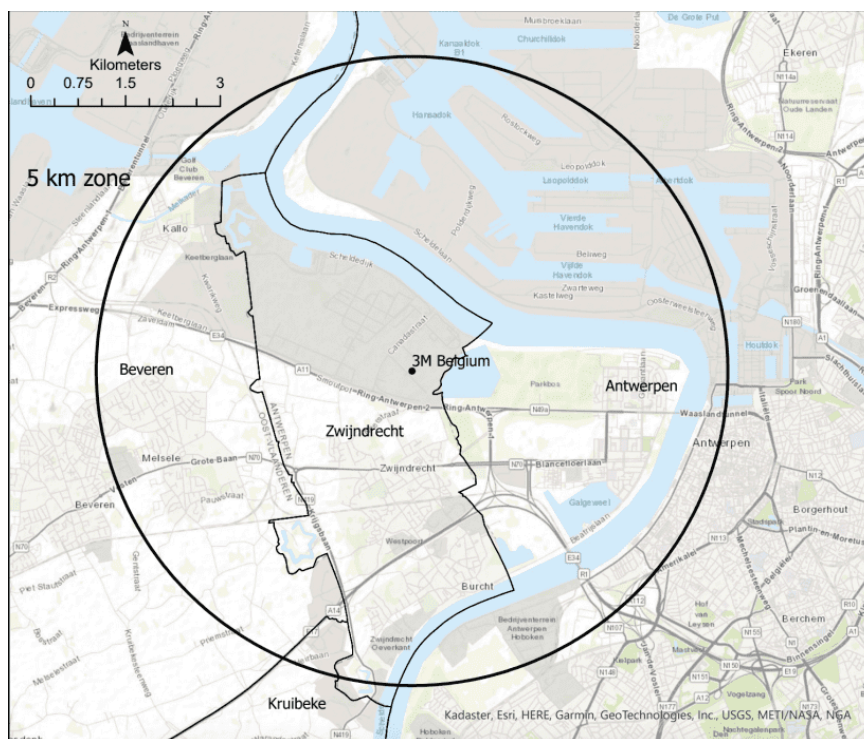
Iedereen die binnen de 5km-radius van de 3M-site in Zwijndrecht woont. Binnen deze afgebakende zone bevinden zich:

- Zwijndrecht: volledig
- Antwerpen linker- en rechteroever: tot 5km van 3M
- Beveren: Melsele en Kallo
- Kruikeke: 127 adressen
- Hoboken: 63 adressen

Ook kinderen kunnen zich aanmelden.

Link voor meer info:

<https://www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling/aanmelden-voor-het-pfas-bloedonderzoek>

2) Hoe meld ik me aan voor het bloedonderzoek?

De aanmeldingstool is op 29 februari 2024 gesloten, inschrijven is niet langer mogelijk.

U kan zich online aanmelden via het e-loket van het PFAS-bloedonderzoek. Dit gebeurt via deze link:

<https://www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling/aanmelden-voor-het-pfas-bloedonderzoek>.

Daarna klikt u op het venster "Meld u aan voor het bloedonderzoek". Hiermee wordt u doorverwezen naar het inlogportaal van de Vlaamse overheid.

De aanmelding kan u best doen met een laptop of desktop. Voor de aanmelding is een eID-lezer of een aanmelding via de app ItsMe vereist.

Ondervindt u moeilijkheden met het aanmelden? Dan kan iemand anders u ook aanmelden, of dan kan u terecht bij de preventiewerkers PFAS. Dat zijn Amber Smet en Lien Verstraete en zij zijn te bereiken op volgende manieren:

- Via zitdagen binnen de regio, waar ze fysiek aanwezig zijn. Via deze website leest u waar en wanneer dat is: <https://www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling/preventiewerkers-pfas>. Indien u buiten deze zitdagen met een preventiewerker PFAS wil samen zitten voor hulp bij aanmelding of het invullen van de vragenlijst, kan dit door een afspraak te maken via 0471 82 24 31 (Amber Smet) of 0489 49 91 11 (Lien Verstraete). Er wordt dan bekeken waar en wanneer dit voor u het beste past.
- Per mail via amber.smet@logowaasland.be of lien.verstraete@logowaasland.be
- Telefonisch, op het nummer 0471 82 24 31 (Amber Smet) of 0489 49 91 11 (Lien Verstraete)

Na aanmelding zal u een brief ontvangen met uitnodiging om een afspraak voor bloedafname te maken.

3) Ik heb me al een tijd geleden aangemeld, maar heb nog steeds geen uitnodiging ontvangen. Hoe komt dit?

Het is perfect mogelijk dat u nog geen uitnodigingsbrief voor het onderzoek hebt ontvangen. De deelnemers worden niet allemaal tegelijkertijd uitgenodigd, maar in groepen. Deze groepen worden bepaald op basis van woonafstand tot 3M en aanmeldingsdatum. Deelnemers die dichterbij 3M wonen én zich eerder hebben aangemeld, komen dus eerder aan de beurt.

Indien u zich na 22 mei heeft aangemeld dan zal u een uitnodiging ontvangen nadat de eerste uitnodigingsronde in alle gemeenten is afgerond. Die uitnodiging voor de inwoners van

Antwerpen RO werd verstuurd in februari 2024. Midden april 2024 worden de inwoners van Zwijndrecht, Beveren, Kruikeke en Antwerpen- Linkeroever uitgenodigd. Indien u nog geen uitnodiging hebt ontvangen na 15 april, gelieve te mailen naar pfasvlaanderen@eurofins.com.

4) Kan ik me nog aanmelden voor het bloedonderzoek?

Neen, de aanmeldingstool is op 29 februari 2024 gesloten, inschrijven is niet langer mogelijk.

5) Kan ik ook deelnemen aan het bloedonderzoek zonder de vragenlijst of het toestemmingsformulier in te vullen?

Neen, deelname kan enkel als beide documenten ingevuld zijn.

Indien u moeilijkheden ondervindt bij het invullen van de documenten, kan u terecht bij een preventiewerker PFAS. Zij zijn te bereiken op volgende manieren:

- Via zitdagen binnen de regio, waar ze fysiek aanwezig zijn. Via deze website leest u waar en wanneer dat is: <https://www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling/preventiewerkers-pfas>. Indien u buiten deze zitdagen met een preventiewerker PFAS wil samen zitten voor hulp bij aanmelding of het invullen van de vragenlijst, kan dit door een afspraak te maken via 0471 82 24 31 (Amber Smet) of 0489 49 91 11 (Lien Verstraete). Er wordt dan bekeken waar en wanneer dit voor u het beste past.
- Per mail via amber.smet@logowaasland.be of lien.verstraete@logowaasland.be
- Telefonisch, op het nummer 0471 82 24 31 (Amber Smet) of 0489 49 91 11 (Lien Verstraete)

Indien dat niet lukt, kan u de documenten op de onderzoekslocatie nog verder invullen onder begeleiding van een host(ess). De vragenlijst kan zowel online als op papier ingevuld worden. Als u dit op papier wenst in te vullen, moet de papieren versie eerst aangevraagd worden.

Om de bloedafnames zo vlot mogelijk te laten verlopen, vragen wij om de vragenlijst zoveel mogelijk op voorhand in te vullen.

6) Waarom moet ik een vragenlijst invullen?

Het onderzoek neemt allerlei blootstellings-, omgevings- en leefstijlfactoren in rekening en wij proberen zo meer inzicht te krijgen in de verbanden tussen blootstelling, leefstijl en omgeving en PFAS in het bloed. Daarnaast proberen wij een indicatie te krijgen van de verbanden tussen PFAS in het bloed en gezondheid, om de richting van vervolgonderzoek over dit onderwerp te bepalen.

7) Kan ik kiezen op welke locatie mijn bloedafname zal doorgaan?

Voor de bloedafnames is een vast bloedafnamecentrum voorzien: het **Z+ Center in Zwijndrecht**. Daarnaast wordt op **12 december 2023** een tweede afnamecentrum geopend in

de Polikliniek Blancefloer in Antwerpen-Linkeroever tot 25 april 2024. Op 19 februari 2023 sluit Zwijndrecht Z+centrum tijdelijk en wordt de locatie in Antwerpen-Recheroever: Tank* geopend tot 24 april 2024. De locatie in Zwijndrecht wordt opnieuw geopend op 29 april 2024.

U kunt zelf kiezen of u bij het Z+ Center Zwijndrecht of in de Polikliniek Blancefloer Antwerpen Linkeroever of Tank* in Antwerpen-Recheroever een afspraak maakt. De afnamecentra zijn afwisselend open, de locatie op Zwijndrecht en Antwerpen zullen dus nooit gelijktijdig geopend zijn. Hou dus goed in de gaten in welk testcentrum u een afspraak heeft geboekt.

Zwijndrecht:

- **Adres van het Z+ Center:** Statiestraat 133/139, 2070 Zwijndrecht.
- **Openingsdagen:** vanaf 29 april heropent het testcentrum in Zwijndrecht op maandag, dinsdag, woensdag en donderdag.

Antwerpen Linkeroever

- **Adres van de Polikliniek Blancefloer** in het AZ Monica: Blancefloerlaan 153, 2050 Antwerpen
- **Openingsdagen:** dinsdag en donderdag in april, met een laatste prikdag op 25 april 2024

Antwerpen Recheroever

- **Adres van Tank* in Antwerpen Recheroever:** Ankerrui 9, 2000 Antwerpen
- **Openingsuren:** maandag en woensdag in april, met een laatste prikdag op 24 april 2024

8) Is deelname aan het bloedonderzoek gratis?

Ja, deelname aan het bloedonderzoek is gratis.

9) Kan ik nog deelnemen als ik ook al aan de eerste bloedstudie of de jongerenstudie heb deelgenomen?

Ja, ook personen die deelnamen aan de eerste, kleinschaligere studie voor omwonenden kunnen deelnemen aan dit bloedonderzoek voor omwonenden. Ook deelnemers van de jongerenstudie kunnen zich aanmelden voor het grootschalige bloedonderzoek.

10) Ik heb een tijd binnen de 5km-radius van de 3M-site in Zwijndrecht gewoond, maar ik ben inmiddels verhuisd. Kan ik dan deelnemen aan dit bloedonderzoek?

Personen die vroeger binnen de 5km-radius woonden, maar op het moment van de start van de aanmeldingen niet meer, kunnen zich niet aanmelden voor het bloedonderzoek. Personen die zich reeds hadden aangemeld maar intussen verhuisd zijn, worden wel nog uitgenodigd voor een bloedafname. Zij ontvangen de uitnodiging op het adres waarmee ze zich hebben aangemeld.

Uitbreidingsmogelijkheden worden in de loop van het onderzoek bekeken.

11) Ik werk, maar woon niet binnen de radius de 3M-site. Kan ik dan deelnemen aan dit bloedonderzoek?

Neen, enkel de omwonenden kunnen zich aanmelden voor een bloedafname.

12) Wat als ik aan de grens van de 5km-radius woon?

Alle adressen die binnen de 5km-zone rondom de 3M-site liggen, werden geïdentificeerd.

Het is mogelijk dat u net binnen de zone valt en dus kan deelnemen, maar dat uw buur er net buiten valt en niet kan deelnemen, of andersom.

13) Waarom werd er gekozen voor de radius van 5 km rondom de 3M-site voor het bloedonderzoek?

Uit het reeds uitgevoerde onderzoek (in de zomer 2021) weten we dat de bloedwaarden afnemen met de afstand. Bovendien zijn er verderop mogelijk andere vervuilende stoffen van andere bedrijven of van verkeer aanwezig die de analyse en interpretatie bemoeilijken.

Eén van de redenen voor de uitbreiding van het bloedonderzoek (van 3 km naar 5 km) is om omwonenden door middel van een eigen bloedstaal te motiveren om goed de no regret-maatregelen op te volgen en een gezonde leefstijl aan te nemen. De strengste no regret-maatregelen zijn er in de zone tot 1,5 km, worden ietwat afgezwakt in de zone tot 3 km en nog meer afgezwakt in de zone tot 5km.

14) Ik krijg de foutmelding 'rijksregister reeds in gebruik' bij het aanmelden. Wat nu?

Indien u de foutmelding '*rijksregisternummer reeds in gebruik*' krijgt, wil dit zeggen dat u al bent aangemeld. De aanmeldingen staan open sinds 19 april 2022 en veel mensen hebben zich bij de bekendmaking van het onderzoek al aangemeld, maar zijn dat ondertussen vergeten.

2. Wat moet je weten over PFAS?

1) Wat zijn PFAS?

PFAS is de verzamelnaam voor meer dan 6000 chemische stoffen waarin onder andere een combinatie van fluorverbindingen en alkylgroepen voorkomt. Ze komen niet van nature voor in het milieu. Het gebruik van enkele van deze stoffen is sinds 2006 verboden door de EU.

PFAS zijn bestand tegen hoge temperaturen en zijn water-, vuil-, en vetafstotend. Daarom worden ze veel gebruikt in industriële toepassingen en consumentenproducten. Denk aan de antiaanbaklaag in pannen, cosmetica, textiel, brandblusschuim, schoonmaakmiddelen of smeermiddelen.

Ze breken erg traag af, zowel in het milieu als in het menselijk lichaam.

Alle verdere info over PFAS vind je op volgende website: <https://www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling/over-pfas-kenmerken-verspreiding-risicos-en-maatregelen>.

2) Wat is het effect van PFAS op het menselijk lichaam?

Van sommige PFAS (zoals PFOS en PFOA) is bekend dat ze schadelijke effecten kunnen hebben op de gezondheid van mensen. Of PFAS daadwerkelijk gezondheidseffecten geven, hangt onder andere af van hoeveel PFAS mensen binnenkrijgen over de tijd en om welke PFAS het gaat.

Op individueel niveau kan niet voorspeld worden of PFAS in het verleden, nu of in de toekomst de gezondheid hebben geschaad of zullen schaden. De gezondheid wordt namelijk beïnvloed door verschillende risicofactoren (zoals leefstijl, genetische aanleg,...), waarvan een hoge PFAS-waarde één is.

Voor de volgende gezondheidseffecten bestaat **evidentie voor een associatie** gebaseerd op epidemiologische studies ([EFSA 2020](#)):

- Het immuunsysteem (bij kinderen) is het meest gevoelig. In hoeverre gezondheidseffecten zoals sneller en vaker ziek worden ook echt optreden, is niet te zeggen.
- Effecten op de ontwikkeling van het ongeboren kind: lager geboortegewicht.
- Verhoogde cholesterolgehalten.
- Verstoring van de leverwerking: verhoging van het leverenzym ALT.

Daarnaast werden er in epidemiologische studies ook gezondheidseffecten bestudeerd, die wel gevonden werden in proefdieren, maar waarvoor (nog) weinig of geen evidentie voor een associatie bestaat bij de mens ([EFSA 2020](#)):

- Effecten op de voortplanting: minder kans om zwanger te worden.
- Verhoogd risico op hoge bloeddruk tijdens de zwangerschap en pre-eclampsie.
- Verstoring van de hormonenbalans van het lichaam: daling van schildklierhormonen (door de Duitse HBM-commissie wel aanzien als gekende associatie).
- Invloed op groei, leercapaciteit en gedrag van kinderen.
- Verhogen van het kankerrisico voor o.a. nier- en testiskanker.

3) Waarom wordt er getest op PFAS?

In juni 2021 werden in bodem- en waterstalen rond de 3M-fabriek in Zwijndrecht PFAS-concentraties gemeten. Daarop volgde een eerste studie die onderzocht in welke mate de omwonenden hieraan blootgesteld werden. 796 bloedstalen werden vergeleken met gemiddelde Vlaamse bloedwaarden en gezondheidkundige richtwaarden. Uit het onderzoek bleek dat meer dan de helft van de bloedstalen te hoge PFOS-waarden heeft.

Om dat verder te onderzoeken, is een tweede grootschalige bloedstudie opgezet. De resultaten geven ons meer inzicht in de PFAS-blootstelling van de omwonenden, hoe ze worden blootgesteld en wat de mogelijke impact is op de gezondheid. Daarnaast helpen de resultaten om te bepalen of er strengere maatregelen in de regio nodig zijn om de blootstelling te beperken en de gezondheid te beschermen. De resultaten dragen bij aan de wetenschappelijke kennis over het onderwerp.

3. Veelgestelde vragen

1) Wanneer kom ik aan de beurt?

De bloedonderzoeken zullen meerdere maanden duren. We vragen u om geduldig te wachten op uw uitnodigingsbrief. De volgorde van uitnodigingen verloopt als volgt.

Vóór 22 mei 2023 aangemeld?

- De uitnodigingen verlopen per postcode.
- De eerste uitnodigingsronde in de gemeenten Zwijndrecht, Beveren en Kruikeke is afgerond. De inwoners die nog geen afspraak voor een bloedafname hebben gemaakt, kunnen dit nog steeds doen.
- Sinds midden november worden gezinnen met jonge kinderen mee uitgenodigd.
- De inwoners van Antwerpen-Linkeroever hebben begin december hun uitnodigingsbrief voor een bloedafname in de bus gekregen

- De inwoners van Antwerpen-Rechteroever en Hoboken kregen in februari 2024 hun uitnodigingsbrief voor een bloedafname.

Na 22 mei aangemeld?

- De inwoners van Antwerpen-Rechteroever en Hoboken kregen in februari 2024 hun uitnodigingsbrief voor een bloedafname. Er is voor deze bewoners een tijdelijke locatie geopend in Antwerpen RO: tank* geopend tot 24 april. Er is ook een tijdelijke locatie op Antwerpen LO geopend tot 25 april.
- Nadat de eerste uitnodigingsronde in alle gemeenten is afgerond, ontvangt u een uitnodiging op basis van uw aanmeldingsdatum. Dat zal in **midden april 2024** zijn. Indien u nog geen uitnodiging hebt ontvangen na 15 april 2024 gelieve contact op te nemen met pfasvlaanderen@eurofins.com.

Via onze website leest u wanneer de andere groepen aan de beurt zijn: <https://www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling/pfas-bloedonderzoek>.

2) Ik heb mijn bloed eerder al laten analyseren op PFAS en nu is mijn resultaat verschillend.

Hoe kan dat?

Het is perfect mogelijk dat uw PFAS-resultaten verschillend zijn van uw PFAS-resultaten uit het verleden. Hiervoor bestaan verschillende verklaringen:

- Blootstelling kan over de tijd heen toenemen of verminderen op basis van veranderingen in uw omgeving of persoonlijk gedrag/kenmerken. Uw waarden kunnen bijvoorbeeld gedaald zijn, doordat uw blootstelling verminderd is. Alleen door blootstelling zoveel mogelijk te beperken, zullen de PFAS-waarden langzaam aan afnemen in het lichaam. Hoe snel uw waarden dalen, verschilt per PFAS en per individu.
- Er zit altijd een meetonzekerheid op de labo-resultaten. Dit betekent dat wanneer eenzelfde labo uw bloedstaal twee maal analyseert, er een verschil kan zitten tussen de twee resultaten. Wanneer u twee keer uw bloed op PFAS laat analyseren door eenzelfde labo, zal er ook een meetonzekerheid zitten op beide resultaten, waardoor deze kunnen verschillen.
- Verschillende labo's meten PFAS in bloed. Er zit altijd een meetonzekerheid op de labo-resultaten. Dit betekent dat als eenzelfde bloedstaal door twee verschillende labo's wordt geanalyseerd, er een verschil kan zitten tussen de twee resultaten.

Het is mogelijk dat uw PFAS-resultaten verschillend zijn van uw PFAS-resultaten uit het verleden door een combinatie van deze verklaringen.

3) Kan mijn ziekte gelinkt worden aan mijn hoge PFAS-waarden?

De meting van PFAS in bloed zegt niet of deze chemische stoffen uw gezondheid hebben geschaad of zullen schaden. De gezondheid wordt namelijk beïnvloed door meerdere factoren. Men kan op individueel niveau dus niet zeggen of PFAS in het verleden, nu of in de toekomst uw gezondheid hebben beïnvloed of zullen beïnvloeden.

Zie ook vraag 2 bij het onderdeel 'Wat moet je weten over PFAS?'.